

Hayat
Çocuk

bir HAYAT YAYIN GRUBU markasıdır.

© 2025, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.

Tüm yayın hakları Hayat Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Yayın Yönetmeni: Enes Celep

Editör: Ebru Toslak

Yazar: Nuh Muaz Kapan

Tasarım: Esad Abdullah Uzun

Kapak Tasarım: Zeynep Özer

Görsel Tasarım: Ahmet Melih Karauğuz

ISBN: 978-?????????

Hayat Çocuk: ???????

Yayıncı Sertifika No: 75092

Baskı: İstanbul, 2026

Baskı - Cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Sertifika No: 48745

Hayat Yayın Grubu

Molla Gürani Mh. Oğuzhan Cd. No: 15

Kat: 3 Fındıkzade-Fatih/İstanbul

Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 259 80 96

www. hayatyayinlari.com

e-posta: hayat@hayatyayinlari.com

instagram/ [hayatcocukyayin](https://www.instagram.com/hayatcocukyayin)

Nuh Muaz Kapan

GİZLİ GEÇİT

★ Balabanbey Kalesi ★

Hayat
Çocuk

Yazar:

Nuh Muaz Kapan

Nuh Muaz Kapan, Bursa Uludağ Üniversitesi'nde Felsefe, Sosyoloji ve İlahiyat eğitimi aldı. Aynı üniversitenin İlahiyat Fakültesi'nde Bilim Felsefesi alanında yüksek lisansını tamamladı. Felsefe, sosyoloji ve çocuk yayınları alanındaki çalışmalarıyla düşünceyi yaşama dönüştürmeyi hedefler. Bursa'da yaşamaktadır.

Bursa'da sabahlar bambaşka olurdu.

Güneş, Uludağ'ın arkasından usulca "günaydın" der gibi yükselir, şehrin üstüne sıcacık, altın sarısı bir ışık serperdi. Sokaklar daha yeni uyanırken, minarelerden gelen sabah ezanı ince bir esintiyle havada dolaşır, eski taş duvarlara dokunur, sanki "uyanma vakti" derdi.

Bursa'nın bazı köşeleri vardı ki, insan bakınca "burada çok eski hikâyeler saklı" diye düşünürdü. Sanki bu yerler, güneşin ilk ışığını, ezanın güzel sesini ve şehrin bütün anılarını küçük bir sandıkta saklar gibi sessizce beklerdi. Belki de geceleri, herkes uyurken bu hatıralar birbirine masallar anlatıyordu...

Balabanbey Kalesi de işte böyle bir yerdi. Kale, şehrin tam ortasında değildi ama Bursa'nın kalbini en iyi bilen yerlerden biriydi. Eski taş duvarları, rüzgârla konuşur gibi duran boşlukları, yukarıdan

bütün şehri gören yüksekliğiyle yaşayan bir hatıra gibiydi. Kimi zaman bir kuş konar, kimi zaman rüzgâr taşların arasından geçerken ince bir uğultu çıkarırdı. Bu uğultuyu duyan bazıları onu sıradan bir ses sanırdı. Ama dikkatle dinleyenler, kalenin geçmişten bir şeyler anlattığını hissedirdi.

O sabah Yıldırım İlkokulu'nun dördüncü sınıf öğrencileri öğretmenleriyle birlikte kaleyi gezmeye gelmişti. Çocuklar içeri girer girmez heyecanla etrafa yayılmış, kimisi duvarların ne kadar yüksek olduğunu konuşmaya başlamış, kimisi Bursa manzarasını göstermek için arkadaşının kolunu çekiştirmiş, kimisi de gezinin tadını çıkarmak için avluda dönüp durmuştu.

Öğretmenleri Kadriye Hanım, çocukları düzenli bir şekilde toplayıp gülümseyerek, "Haydi bakalım, herkes rehberi dikkatle dinlesin. Bugün sadece bir kale görmeyeceğiz, biraz da tarihin içinde yürüyeceğiz," dedi. Bu söz bazı çocukların pek dikkatini çekmedi. Ama iki çocuk vardı ki onlar daha en başından beri kaleyi yalnızca bir gezi yeri gibi görmüyordu. Bunlardan biri Elif'ti.

Elif ince yüzlü, dikkatli, sessiz ama meraklı bir çocuktur. Yanında taşıdığı küçük defterini neredeyse hiç bırakmazdı. Gördüğü ilginç bir kapı tokmağını, duvardaki bir şekli, gökyüzündeki bulutların farklı

8 Nuh Muaz Kapan

farklı dizilişlerini bile çizirdi. O gün de defteri elindeydi. Ara sıra duruyor, kalenin taşlarına bakıyor, sonra bir şeyler karalıyordu. Diğeri ise Emir'di.

Emir, Elif kadar sessiz değildi. O daha çok sorularıyla bilinir, ilginç bir şey gördüğünde hemen "neden" diye sorardı. Neden bu taş böyle? Neden bu duvar eğri? Neden burada pencere yok? Neden kale buraya yapılmış? Emir bazen o kadar zorlu sorular sorardı ki, öğretmenler bile onun sorularına cevap verirken düşünmek zorunda kalırdı.

Rehber, çocukları kalenin surlarına yakın bir yerde topladı. Güler yüzlü, orta yaşlı bir hanımdı. Elini ufka doğru uzatıp anlatmaya başladı:

"Çocuklar, burası Bursa'nın tarihî noktalarından biridir. Bu tepeden şehrin önemli bir kısmı görülebilir. Eski zamanlarda böyle yüksek yerler hem savunma hem de gözetleme için çok önemliydi."

Çocuklar dikkatle dinliyordu. Bazıları merakla bazıları ise daha heyecanlı bir merakla.

Rehber konuşmasını sürdürdü:

"Bursa, Osmanlı tarihinin en önemli şehirlerinden biridir. Bu şehirde nice olay yaşandı, nice insanlar gelip geçti. Buradaki her taşın bir hikâyesi var diyebiliriz."

10 Nuh Muaz Kapan

Emir hemen elini kaldırdı. "Bir şey sorabilir miyim?"

Rehber gülümseyerek başını salladı.

"Elbette."

Emir biraz durdu, sonra düşündüğü şeyi olduğu gibi söyledi:

"Eski zamanlarda burada bekleyen insanlar ne hissediyordu? Yani... bir şeye hazırlanırken, mesele zor bir karar verirken, insanın aklından neler geçer?" Bu soru birkaç çocuğun yüzünü güldürdü. Çünkü diğerleri genelde "Bu kale kaç yıllık?" ya da "Burada savaş oldu mu?" gibi sorular bekliyordu. Ama Emir'in sorduğu şey başkaydı.

Rehber kısa süre düşündü.

"Sanırım," dedi yavaşça, "biraz korku, biraz umut, biraz merak... ama en çok da sabır."

Emir bu cevabı beğenmiş gibi başını salladı. O sırada Elif onları yarım kulak dinliyordu. Çünkü gözleri çoktan başka bir şeye takılmıştı. Kalenin kenarından görünen Bursa manzarası o kadar güzeldi ki sanki bir resim kitabının içine bakıyormuş gibi hissediyordu. Kırmızı kiremitli evler, ince minareler, birbirine açılan dar sokaklar, uzakta

yükselen ağaçlar... Hepsi sabah ışığında daha da güzel görünüyordu.

Elif defterini açtı ve hızlıca birkaç çizgi çizmeye başladı. Tam o anda beklenmedik bir şey oldu. Aniden sert bir rüzgâr esti.

Rüzgâr öyle güçlüydü ki Elif'in defterinin arasındaki gevşek bir sayfa kopup havaya karıştı. Önce bir kuş tüyü gibi yükseldi, sonra bir sağa bir sola savrulup kalenin daha az gidilen köşelerinden birine doğru uçmaya başladı.

"Elif! Sayfan!" diye bağırdı Emir.

Elif şaşkınlıkla dönüp baktı."Aa!" ikisi de hiç düşünmeden peşinden koşmaya başladı. Sayfa, sanki sıradan bir rüzgârın savurduğu bir kâğıt parçası değil de görünmeyen biri tarafından yönlendiriliyormuş gibi kalenin تنها bir bölümüne doğru süzülüyordu. Çocuklar koşarken bir süre arkadaşlarının seslerini duydular, sonra o sesler geride kaldı. Bu köşe daha sessizdi. Burada taşlar daha koyu renkliydi. Duvarların arasında güneş daha az görünüyordu. Sanki kalenin bu kısmı uzun zamandır unutulmuş gibiydi.

Sayfa sonunda küçük bir taş oyunun önüne düştü. Elif hemen eğilip sayfayı aldı.

12 Nuh Muaz Kapan

"Bulduk," dedi nefes nefese. Ama sonra ikisi de aynı anda sustu.

Çünkü taş oyuğun içinde ince, dikdörtgen biçiminde mermerden bir levha vardı. Üzeri tozlanmıştı. Yazılar neredeyse silinmişti. Harfler tam seçilmiyordu ama yine de oraya bir şeyler kazınmış olduğu belliydi.

Elif merakla elini uzattı. "Burada yazı var..." Emir de eğildi. "Ne yazıyor?"

"Elimle temizleyeyim..."

Elif avucunun içiyle mermerin üzerindeki tozu hafifçe sildi. Tam o anda ayaklarının altındaki zemin hafifçe titredi. İkisi birden donup kaldı. Önce çok küçük bir sarsıntı oldu. Sonra taşların arasından derinden gelen bir uğultu yükselmeye başladı. Rüzgârın yönü değişti. Az önce sakince esen hava birden sertleşti. Kalın duvarların arasından geçen ses, sanki bir fısıltı gibi başlayıp sonra büyüdü.

Emir bir adım geri çekildi.

"Elif..."

Elif'in eli hâlâ mermerin üzerindeydi. Yüzü bembeyaz olmuştu.

"Ben... ben bir şey yapmadım..."

14 Nuh Muaz Kapan

Uğultu biraz daha arttı.

Sonra etraflarındaki hava tuhaf bir şekilde dalgalanmaya başladı. Sanki görünmeyen bir perde varmış da biri onu hafifçe çekiyormuş gibi her şey kıpırdıyordu. Güneş ışığı eğilip bükülüyor, taş duvarların çizgileri bulanıklaşıyordu. Emir bağırmak istedi ama sesi boğazında kaldı. Rüzgâr birden daha sert esti. Ve o anda her şey karardı.

İlk önce bir ses duyuldu. Bu ses ne çocuk sesine benziyordu ne rüzgârâ ne de kalabalığâ. Uzaktan gelen uzun, tok bir boru sesiydi. Ardından toprağâ basan ağır adımlar duyuldu. Sonra atların kişnemesi... sonra metalin metale çarpan sesi...

Elif gözlerini açmaya çalıştı. Başta her şey bulanıktı. Göz kapakları sanki çok ağırlaşmış gibiydi. Nefes alırken burnuna farklı bir koku geliyordu. Toprak kokusu... duman kokusu... deri ve demir kokusu...

Yavaşça doğruldu. Ve gördüğü manzara karşısında olduğu yerde kaldı. Balabanbey Kalesi yoktu. Ya da en azından az önce gördüğü hâliyle yoktu. Artık yüksek duvarların arasında, geziye gelmiş çocukların seslerinin yükseldiğı avluda değillerdi. Toprak bir yolun kenarında duruyorlardı. Etraflarında onlarca insan vardı. Bazıları zırh giymişti. Bazıları ellerinde mızrak taşıyordu. Uzakta atlar bağılydı. Sancaklar rüzgârda dalgalanıyordu.

16 Nuh Muaz Kapan

Birkaç yerde duman yükseliyor, büyük kazanların başında insanlar bir şeyler hazırlıyordu.

Emir de yavaşça gözlerini açtı. Önce Elif'e baktı. Sonra çevresine. Sonra tekrar çevresine. Sonra üçüncü kez. Yüzü bir anda kireç gibi oldu.

"Bu... bu ne?"

Elif'in sesi neredeyse fısıltıydı.

"Emir..."

Emir ayağa kalktı, ama dengesi bozuldu.

"Biz... biz neredeyiz?"

Bu sırada yanlarından zırhlı bir asker geçti. Üzerlerinde çocukların okul kıyafetleri vardı, üstelik iki yabancı çocuk toprağın ortasında dikiliyordu. Böyle bir durumda askerin şaşırması gerekirdi. Ama adam sadece kısa bir bakış attı ve yoluna devam etti. Bu daha da tuhaftı. Elif yutkundu.

"Bence... bence biz geçmişteyiz."

Emir hemen karşı çıktı.

"Olmaz öyle şey!"

Ama sesi bile kendinden emin çıkmamıştı.

Tam o sırada arkalarından bir ses geldi:

"Siz kimsiniz?"

İkisi birden döndü.

Karşılarında omzunda kalın bir pelerin olan, başında sarık benzeri bir başlık taşıyan, yüzü sert ama bakışları dikkatli bir asker duruyordu. Kemerinde kılıç vardı. Çocuklara şüpheyle bakıyordu. Elif konuşamadı. Emir ne söyleyeceğini bilemeden,

"Biz... şey... geziyorduk," dedi.

Askerin kaşları hafifçe kalktı.

"Geziyordunuz?"

Emir kendi cevabının ne kadar tuhaf olduğunu fark etti.

"Yani... evet... aslında..."

Asker birkaç saniye onları süzdü. Sonra şaşırıcı biçimde sertleşmek yerine hafifçe gülümsedi. "Gezmek için ilginç bir zamana denk gelmişsiniz," dedi. "Çünkü büyük bir hazırlığın ortasındasınız."

Emir istemeden sordu:

"Ne hazırlığı?"

Asker sanki çok doğal bir şey söylüyormuş gibi cevap verdi:

18 Nuh Muaz Kapan

"Bursa'ya doğru süren fetih hazırlığı."

Bu cümle havada asılı kaldı. Elif ile Emir birbirine baktı.

Bursa.

Fetih.

Hazırlık.

Bu üç kelime, çocukların zihninde aynı anda çarpıştı. Emir'in kalbi hızla atmaya başladı.

"Yani... hangi yıl?"

Asker bu soruya şaşırılmış gibi baktı.

"Yıl mı? Bu nasıl soru?"

Elif hemen toparlanmaya çalıştı.

"Biz... uzak yerden geldik de..."

Asker ellerini beline koydu.

"Bu belli," dedi.

Sonra biraz daha yumuşak bir sesle sordu:

"Adlarınız nedir?"

"Elif."

"Emir."

Asker başını salladı.

"Ben Akça."

"Bu ordugâhta yabancı biri görülürse mutlaka haber verilir. Hele sizin gibi iki çocuk görülürse hiç vakit kaybedilmez."

Emir ile Elif aynı anda,

"Niçin?" diye sordu.

Akça kısa bir cevap verdi:

"Çünkü biz misafirlerin çoğu zaman sıradan olmadığını düşünürüz."

Bu söz, Elif'in içinde tuhaf bir ürperti oluşturdu. Çevredeki sesler gittikçe belirginleşiyordu. Bir demircinin çekici ritmik şekilde demire iniyordu. Bir yerde atlar sulanıyordu. Birkaç asker sessizce dua ediyordu. Bazıları yayı kontrol ediyor, bazıları erzak taşıyordu. Fakat bütün bu hareketliliğin içinde garip bir düzen vardı. Kimse bağırıyor, kimse telaşla koşuşturmuyordu. Herkes ne yaptığını biliyor gibiydi.

Elif bunu fark edip fısıldadı:

"Burası çok tuhaf..."

Emir de aynı sessizlikle cevap verdi:

20 Nuh Muaz Kapan

"Evet... ama korkutucu olduğu kadar... gerçek."

Akça yürümeye başladı.

"Haydi. Beni takip edin."

Çocuklar toprağın üstünde, tarihin içine açılmış bir kapının eşiğinde gibi ağır adımlarla onun peşinden gittiler. Az ileride ordu biraz hareketlendi. Askerler iki yana çekilmeye başladı. Ortada saygıyla açılan bir yol oluştu. Akça durdu. "Elinizi kolunuzu düzgün tutun," dedi.

"Karşınıza çıkacak kişi sıradan biri değildir."

Emir yavaşça sordu:

"Kim?"

Akça gözlerini yoldan ayırmadan cevap verdi:

"Balaban Bey."

Çocuklar bir anda sessizleşti. Rüzgâr sancakları hafifçe dalgalandırıyordu. Toprağın üstünde ağır ağır ilerleyen adımlar yaklaştı. Ve Elif ile Emir, artık geri dönüşü olmayan bir hikâyenin tam ortasında olduklarını ilk kez gerçekten hissettiler.

Ortada açılan yolun sonunda bir komutan görünmüştü. Üzerinde sade ama ağırbaşlı bir savaş kıyafeti vardı. Omuzlarında gösteriş değil güç hissi bırakan bir duruş taşıyor, yürürken ne acele ediyor ne de etrafına üstünlük gösteren bakışlar savuruyordu. Fakat yine de onun geldiğini gören herkes farkında olmadan daha dikkatli duruyor, konuşuyorsa susuyor, hareket ediyorsa yavaşlıyordu.

Bu kişi Balaban Bey'di.

Elif, onun yüzüne baktığında en çok gözlerini fark etti. Sert değildi. Yorgun da değildi. Ama sanki çok şey görmüş, çok şey anlamış gözlerdi bunlar. Emir ise onun yürüyüşünü izliyordu. Bir komutan böyle mi yürürdü? Sessiz, sakın, ağır ama kararlı...

Balaban Bey çocukların önünde durdu.

Akça hemen başını eğdi.

"Beyim, bunlar ordugâh yakınında bulundu. Yabancı görünüyorlar."

Balaban Bey, önce Akça'ya baktı, sonra dikkatle çocuklara döndü. Bir süre hiçbir şey söylemedi. Bu sessizlik çocukları daha çok heyecanlandırdı. Emir ne diyeceğini bilemiyor, Elif ise sanki yanlış bir hareket yaparsa her şey bozulacakmış gibi hissediyordu.

Sonunda Balaban Bey beklenmedik bir şey yaptı. Diz çökerek onların göz hizasına indi. Elif ile Emir buna çok şaşırdı. Çünkü böyle heybetli birinin onlarla konuşmak için eğilmesini beklemiyorlardı.

Balaban Bey'in sesi sakindi:

"Adlarınız?"

"Elif," dedi.

"Emir," dedi.

Balaban Bey başını hafifçe salladı.

"Siz buralardan değilsiniz."

Bu bir soru değildi. Düz bir cümleydi.

Çocuklar birbirine baktı.

Emir cesaretini toplayıp,

"Evet," dedi. "Ama... bunu nereden anladınız?"

Balaban Bey'in dudaklarında silik bir tebessüm oluştu.

"İnsan bazen yürüyüşünden tanınır. Bazen konuşmasından. Bazen de etrafa bakışından. Siz çevrenizi gören değil, anlamaya çalışan gözlerle bakıyorsunuz."

Elif kısık sesle,

"Biz kaleyi geziyorduk," dedi. "Sonra taş bir levha gördük. Sonra... her şey değişti."

Balaban Bey, bu sözleri şaşkınlıktan dinledi. Sanki imkânsız bir şey duymamış gibiydi.

"Demek zamanın kapısı yine açıldı," dedi.

Emir hemen sordu:

"Yine mi?"

Balaban Bey uzaklara baktı.

"Bazı yerler vardır," dedi. "Onlar yalnızca taş ve topraktan ibaret değildir. Orada hatıralar uyur. Bazen o hatıralar birini çağırır."

"Bizi mi çağırırdı?" diye sordu Elif.

"Belki."

"Neden.?"

Balaban Bey bu kez doğrudan Emir'e baktı.

"Çünkü bazı sorular, sahibini yolculuğa çıkarır."

Emir bu cevabı tam anlayamadı ama içinde tuhaf bir sıcaklık hissetti. Çünkü gerçekten de o hep soru sorardı. Belki de ilk kez bir yetişkin bu huyunu yadırgamıyor, aksine önemser gibi konuşuyordu. Balaban Bey ayağa kalktı.

"Burada misafirsiniz," dedi. "Ama bu, sadece oturup seyredeceğiniz anlamına gelmez. Gören herkes biraz öğrenir. Gerçekten öğrenen herkes değişir."

Elif yavaşça sordu:

"Biz geri dönebilecek miyiz.?"

Balaban Bey kısa bir sessizlikten sonra cevap verdi:

"Zaman, getirdiğini bazen geri götürür. Ama aynı hâlde değil."

Bu cevap Elif'in içine bir ağırlık gibi indi. Çünkü "aynı hâlde değil" demek, belki de geri döndüklerinde her şeyin değişmiş olması demekti. Ya da belki değişen şey onların kendisi olacaktı. Balaban Bey çevresindekilere döndü.

26 Nuh Muaz Kapan

"Onlara yemek verin, dinlensinler. Sonra ordu-gâhı görsünler."

Akça başını eğdi.

"Emredersiniz."

Tam çocuklar götürölmek üzereyken Balaban Bey yeniden seslendi:

"Elif."

Elif dönüp baktı.

"Defterini yanında tut."

Elif şaşkın şaşkın defterine baktı.

"Nasıl bildiniz?"

Balaban Bey hafifçe gülümsedi.

"Bazı gözler sadece bakar, bazı gözler ise gördüklerini saklar. Sen, gördüğün güzelliikleri kalbinde kaybetmemek istiyorsun."

Sonra Emir'e döndü.

"Ve sen..."

Emir dimdik durdu.

"Her sorunun hemen cevabını bulamazsın. Ama doğru soruyu taşımak da bir bilgidir."

Bu sözlerden sonra Balaban Bey yürüyüp uzaklaştı. Çevresindeki insanlar ona saygıyla yol veriyordu. O ise sanki yalnızca kendi yolunu değil, herkesin içindeki sessizliği de beraberinde taşıyordu.

Akça çocuklara işaret etti.

"Haydi."

Çocuklar onun peşinden yürürken Emir fısıldadı:

"Bence o her şeyi biliyor."

Elif de sessizce cevap verdi:

"İnsan her şeyi bilebilir mi?"

Ordugâhın içine doğru ilerledikçe çocuklar daha çok ayrıntı görmeye başladı. Çadırlar belli bir düzende kurulmuştu. Hiçbiri rastgele değilmiş gibiydi. Büyük kazanlarda yemek kaynıyor, biraz ötede atların bakımı yapılıyor, daha ilerde birkaç kişi harita benzeri bir şeyin etrafında konuşuyordu.

Bir yerde demirciler çalışıyordu. Kızıl alevler demiri aydınlatıyor, çekiçlerin ritmik sesi etrafa yayılıyordu. Başka bir yerde okçular hedeflere atış yapıyordu. Çocuklar bir süre onları izledi. Oklar hedefe saplandıkça çıkan ses kısa ama etkileyiciydi.

28 Nuh Muaz Kapan

Fakat Emir'in en çok dikkatini çeken şey şu oldu:

Hiç kimse öfkeli görünmüyordu. Burası bir savaş hazırlığı yapılan yerdi. Ama çocukların hayal ettiği gibi bağırış, kargaşa, korkutucu bir telaş yoktu. İnsanlar işlerini ciddi biçimde yapıyor, fakat aynı zamanda sakin kalıyordu.

Akça bunu fark etmiş olacak ki,

"Şaşırdınız mı?" diye sordu.

Emir dürüstçe cevap verdi:

"Biraz."

"Neye?"

"Bilmiyorum... Daha karışık olur sanmıştım."

Akça hafifçe güldü.

"Gerçek güç bazen sessizdir evlat. Gürültü her zaman kuvvet değildir."

Elif o sırada uzakta dua eden birkaç askeri izliyordu. Ellerini açmış, sessizce göğe bakıyorlardı. Biraz ileride iki asker bir çocuğun ayağındaki yırtık çarığı dikiyordu. Bir başkası yaşlı bir adama su taşıyordu.

Elif fısıldadı:

"Burada herkes sadece savaş için hazırlanmıyor sanki..."

Akça bu sözden memnun olmuş gibi baktı.

"Belki de en önemli şeyi fark ettin."

Akşama doğru çocuklara kalacakları küçük çadırlar gösterildi. İçeride temiz sergiler, bir testi su ve birkaç örtü vardı. Onlar için ayrıca sıcak ekmek ve çorba da getirilmişti. Aç olduklarını ancak yemek önlerine gelince ikisi de ayrı ayrı fark ettiler.

Sonra Emir kaşığına bırakıp düşündü.

"Bu gerçek mi?"

Elif de kendisi çadırdaki ekmeğini tutan eline baktı. Ekmeğin sıcaklığı gerçektir. Çadırın dışında yürüyen insanların ayak sesleri gerçektir. Dumanın kokusu, toprağın serinliği, uzaktan gelen at sesi... hepsi gerçektir.

İçinden o da Emir gibi bu gerçek mi rüya mı düşünüyordu.

Emir içini çekti.

"Eğer gerçekten geçmişteysen..."

Elif de kendi kendine dedi ki:

30 Nuh Muaz Kapan

"Heralde tarihin içine düştük."

Çadırın dışında güneş yavaş yavaş batıyordu. Kızıl ışıklar ordugâhın üstüne yayılıyor, gölgeler uzuyordu. Çocuklar ilk kez o akşam, zamanın sadece saatlerle değil, yaşanan şeylerle de ölçüldüğünü hissettiler.

Ve gecenin ilerleyen saatlerinde, uzakta bir nöbetçinin sesi duyulurken, ikisinin de aklında aynı soru vardı:

Geçmiş onları neden çağırmıştı?

Ertesi sabah Elif gözlerini kuş sesleriyle açtı.

Bir an nerede olduğunu unuttu. Çadırın tavanını, içerideki sergiyi, kapıdan sızan sabah ışığını görünce her şey bir anda hatırladı. Doğrulup dışarı baktığında sabahın erken saatleri olmasına rağmen ordugâhta hayat çoktan başlamıştı.

Bazı askerler abdest alıyor, bazıları sabah namazından sonra sessizce dua ediyordu. Birkaç kişi ateşi canlandırıyor, kazanların altını hazırlıyordu. Uzakta atların tımar edildiği görülüyordu. Her yerde bir hareket vardı ve bu hareket öyle düzen ve plan içinde sürüyordu ki karışıklığa dönüşmüyordu.

Elif çadırın önüne çıktı. Az sonra Emir de gözlerini ovuşturarak dışarı geldi.

"Bu insanlar hiç yorulmuyor mu?" diye mırıldandı.

Tam o sırada Akça yanlarına yaklaştı.

"İnsan bazen yorulur. Ama güzel iş yapanlar, dinlenip sonra yeni bir işe başlar. Çünkü her biten işten sonra, başka güzel şeyler yapmak vardır."

Çocuklara sıcak süt ve küçük ekmekler getirdi. Kahvaltı ederlerken etraflarını izlediler.

Biraz sonra Balaban Bey'in yanlarından geçeceği haberi yayıldı. Kimse koşturmamış, gösteriş yapmamış. Sadece herkes işini daha da dikkatle yapmaya başladı.

Balaban Bey çocukları görünce durdu.

"İyi dinlendiniz mi?"

"Evet," dedi Elif.

"Sanırım," dedi Emir.

Balaban Bey bunu duyunca gülümsedi.

"Sanırım mı?"

Emir omuz silkti.

"Biraz tuhaf. Çünkü hem korkuyorum hem de merak ediyorum."

"Bu kötü bir şey değil," dedi Balaban Bey.

"İnsanı diri tutan bazen hayatta beklemediği duyguları içiçe yaşamasıdır."

34 Nuh Muaz Kapan

Sonra onları yanına çağırdı.

"Gelin. Bugün size buranın nasıl işlediğini göstereceğim."

Çocuklar heyecanla onun peşinden yürüdü. İlk durdukları yer demircilerin olduğu bölümdü. Kö-rükler çalışıyor, kızgın demir parlıyor, çekişler büyük bir dikkatle inip kalkıyordu. Kıvılcımlar havaya sıçrıyor ama hiçbiri gelişigüzel savrulmuyordu; sanki burada ateş bile ölçülüydü.

Balaban Bey,

"Bir ordu sadece kılıçla ayakta durmaz," dedi. "Demiri işleyen el de en az onu kullanan kadar önemlidir."

Sonra okçuların olduğu yere gittiler. Emir hedeflere saplanan oklara hayran kaldı. Fakat Balaban Bey okların hızından çok, okçuların nefes alışına dikkat çekti.

"Bak," dedi. "Atıştan önce nasıl duruyorlar? Önce içlerini sakinleştiriyorlar. Zihin karışırsa insan şaşar. İnsan şaşarsa eli titrer ve nihayetinde ok şaşar."

**Elif bunu duyunca defterine kısa bir not yazdı:
'Sakinlik de güçtür.'**

Balaban Bey onun yazdığını fark etti.

"Maşallah Elif" dedi. "Bazen bir cümle, uzun bir dersin yerini tutar."

Daha sonra erzak çadırlarına uğradılar. Un çuvalıları, su testileri, kurutulmuş yiyecekler dikkatli biçimde yerleştirilmişti. Bir grup insan ekmek pişiriyor, başka bir grup yaralıları için bez ve ilaç hazırlıyordu.

Emir dayanamadı.

"Ben savaş hazırlığı deyince sadece silah düşünmüştüm."

Balaban Bey yürümeyi bırakmadan cevap verdi: "Çoğu kişi öyle düşünür Emir. Oysa savaşın gölgesinde bile insan kalabilmek için çok şey gerekir."

"İnsan kalabilmek?" diye sordu Elif.

Balaban Bey bu kez dönüp onlara baktı.

"Evet. Çünkü insanlığını kaybedersen kazandığın şeyin ne anlamı kalır?"

Bu söz Emir'in zihnine takıldı. Bir süre konuşmadı.

Biraz ileride yaşlı bir adam, genç birkaç askere harita gibi görünen bir bez parçası üzerinde bir

36 Nuh Muaz Kapan

şeyler gösteriyordu. Çocuklar yaklaşıncı Balaban Bey,

**"Bu şehrin çevresini, yolları ve geçitleri ince-
liyorlar," dedi. "Güç bazen ilerlemek değil, doğru
yolu bulmaktır."**

Emir hemen sordu:

"Peki neden her şeyi zorla yapmıyoruz? Yani
koca bir ordu varsa..."

Balaban Bey hafifçe başını salladı.

"İşte en önemli mesele de bu. Gücü olanın ilk
sınavı, onu ne zaman kullanacağını bilmektir."

Sonra çocukları biraz daha تنها bir yere gö-
türdü. Oradan Bursa'nın surları uzaktan görünü-
yordu. Şehir sabah ışığında sessizce duruyor, sanki
içerideki hayat bu büyük hazırlıktan habersiz akıp
gidiyormuş gibi görünüyordu.

Balaban Bey surlara bakarak konuştu:

**"Bir şehir, sadece duvarlardan ibaret değildir.
İçinde çocuklar vardır, anneler vardır, yaşlılar
vardır, dualar, korkular, umutlar vardır. Bir yeri
anlamadan ona yaklaşan, yalnızca taş görür. Taş-
tan ötesini gören ise emanet görür."**

Elif bu cümleyi duyunca çok etkilendi. Çünkü ilk kez bir şehrin yalnızca binalardan ve sokaklardan oluşmadığını, içindeki insanların da onun parçası olduğunu bu kadar açık hissetmişti.

Emir ise sormadan duramadı:

"Yani fetih sadece almak değil mi?"

Balaban Bey'in cevabı yavaş ama netti:

"Fetih, her şeyden önce yıkmamak gerektiğini bilmektir."

Bir an sessizlik oldu. Rüzgâr hafifçe esti. Uzakta surların üstünde küçük insanlar gibi görünen nöbetçiler hareket ediyordu.

Balaban Bey üç parmağını kaldırdı.

"Size bir sır vereyim mi?"

Çocuklar dikkat kesildi.

"Gerçek fethin üç dayanağı vardır: sabır, doğru niyet ve merhamet."

"Merhamet?" dedi Emir şaşkınlıkla.

"Evet," dedi Balaban Bey. "Çünkü merhamet yoksa güç korkuya dönüşür. Korku ise uzun sürse bile gerçek zafer getirmez."

38 Nuh Muaz Kapan

Elif defterine hemen bunu da yazdı. Gün boyunca çocuklar ordugâhta daha pek çok şey gördüler. Bir askerin yaralı kuşu besleyişini... bir başkasının yorulan arkadaşına su uzatışını... genç bir askerin yaşlı bir bilgeyi dikkatle dinleyişini... Akşam olunca Emir çadıra dönerken çok düşünceliydi.

"Elif," dedi.

"Efendim?"

"Ben savaşı hep başka türlü düşünmüştüm."

Elif de yavaşça cevap verdi:

"Ben de tarihi, sadece olup bitmiş şeyler sanıyordum. Meğer yaşanırken bambaşka hissettiriyormuş."

Güneş batarken ordugâhın üstüne bakır renkli bir ışık yayıldı. Ateşler yeniden yakıldı. Gökyüzünde ilk yıldızlar belirmeye başladı. Ve çocuklar o akşam şunu anlamaya başladı:

"Bazen en güzel şeyler, sessizce ve dikkatle öğrenilir."

"Birkaç gün geçti. Elif ile Emir için zaman artık eskisi gibi değildi. Okuldaki gibi zil çalmıyor, evdeki gibi saatlere bakılmıyordu. Burada sabah güneşle başlıyor, akşam yıldızlarla bitiyordu. Her şey biraz daha yavaş ilerliyor ama sanki daha güzel ve anlamlı oluyordu."

Emir'in içinde giderek büyüyen bir soru vardı. Her sabah hazırlık yapılıyor, nöbetler tutuluyor, planlar konuşuluyor, şehir uzaktan izleniyor, haberler geliyor, ulaklar gidiyordu. Ama büyük bir hareket olmuyordu. Emir bunu anlayamıyordu.

Bir sabah dayanamadı. Balaban Bey, tepeye yakın bir yerde birkaç askerle konuşmasını bitirmişti. Emir fırsatı bulup hemen yanına gitti. Elif de arkasından geldi.

Emir surlara baktı.

40 Nuh Muaz Kapan

"Her şey hazır gibi görünüyor. Düzen var, asker var, plan var. O hâlde neden bekliyoruz? Neden bu kadar sabrediyoruz?"

Balaban Bey bir süre cevap vermedi. Uzakta Bursa'nın surlarına, surların ardındaki şehre baktı. Sonra ağır ağır konuştu:

"Çünkü her hazır görünen şey gerçekten hazır değildir."

Emir kaşlarını çattı.

"Nasıl yani?"

"İnsan acele ettiğinde yalnızca önündekini görür," dedi Balaban Bey. "Oysa doğru zaman, yalnız bugünü değil yarını da düşünerek seçilir."

Elif de merakla yaklaştı.

"Yani beklemek bazen daha güçlü olmak mı?"

"Evet," dedi Balaban Bey. "Gerçek güç, elindeki kılıcı hemen çekmek değildir. Onu ne zaman çekmeyeceğini bilmektir."

Bu söz Emir'in çok hoşuna gitmişti ama yine de tam ikna olmamıştı.

"Ama herkes sabredemeyebilir."

Balaban Bey ona baktı.

"Zaten doğru yerde doğru kararları vermek zordur."

Sonra diz çökmüş bir askeri gösterdi. Asker, ayakkabısının bağını onarıyor gibiydi. Biraz ileride başka bir asker yaşlı bir adama su veriyordu. Daha ilerde birkaç kişi dua ediyordu.

"Bak," dedi. "Burada gördüğün bekleyiş boş değil. Bu bekleyiş, insanın içini de hazırlar."

Emir sessizce dinledi.

Balaban Bey sürdürdü:

"Eğer yalnızca almak için hareket edersen ardında korku bırakırsın. Ama doğru vakti gözetir, hakkı gözetir, insanı gözetirsen ardında güven bırakırsın. Güven, kavgı ve gürültüyle kurulmaz."

Balaban Bey sözünü tamamladı:

"Kalpler zorla açılmaz."

Bu cümle çocukların içinde yankılandı.

O gün öğle vakti ordugâhta alışılmadık bir sessizlik oldu. Herkes kendi işini yapıyor ama sanki bir haberi bekliyormuş gibi dikkat kesiliyordu. Uzakta şehir tarafında bir hareketlilik olduğu konuşuluyordu.

42 Nuh Muaz Kapan

Emir bir kayanın üzerine çıkıp surlara doğru bakmaya çalıştı.

"Bir şey mi oluyor?"

Akça da aynı yöne bakıyordu.

"Belki. Henüz belli değil."

Bir süre sonra surların üzerinde beyaz renkte küçük bir şey dalgalandı. Çok uzaktaydı, tam seçilmiyordu. Fakat bazı askerler bunu fark edince birbirlerine bakmaya başladı.

Elif heyecanla,

"O ne?" diye sordu.

Akça'nın yüzü ciddileşti.

"Belki bir işaret."

"Nasıl bir işaret?"

"Teslimiyet olabilir."

Bu söz Emir'in kalbine çarpıp yankılandı. Teslimiyet..

Bir süre sonra bir ulak atıyla hızla ordugâha geldi. Atın ayaklarından toprak sıçırıyor, herkes yol açıyordu. Ulak doğrudan Balaban Bey'in yanına gitti ve ona mühürlü bir mektup uzattı. Ordugâhta

o kadar derin bir sessizlik oldu ki rüzgârın bile yavaşladığı sanılabilirdi.

Balaban Bey mektubu açtı. Satırları dikkatle okudu. Yüzünde ne sevinç ne öfke vardı. Sadece büyük bir dikkat vardı. Çocuklar uzaktan onu izliyordu.

Bir süre sonra Balaban Bey başını kaldırdı.

Yanındaki komutanlardan biri sordu:

"Beyim?"

Balaban Bey tek kelime söyledi:

"Kabul."

Bu kelime bağırılmadı. Ama sanki bütün ordugâhta aynı anda duyuldu.

Sonra yavaşça açıklama yaptı:

"Şehir halkının canına, malına ve inancına dokunulmayacak. Bu emirdir."

Kimse sevinç narası atmadı. Kimse kılıcını havaya kaldırmadı. Bazı askerler sadece derin bir nefes aldı. Bazıları başını eğdi. Bazıları dua etti.

Emir şaşkınlıkla,

"Kimse bağırmadı..." dedi.

44 Nuh Muaz Kapan

Elif de fısıldadı:

"Burada her şey sanki başka türlü..."

Akşam olduğunda çocuklar surlara bakan tepeye tekrar çıktılar. Şehir uzakta duruyordu ama artık sanki görünüşü bile değişmiş gibiydi. Hâlâ aynı Bursa'ydı; aynı surlar, aynı evler, aynı yollar... ama artık bekleyiş başka bir anlam kazanmıştı.

Emir yavaşça konuştu:

"Sabır... sadece beklemek değilmiş."

Elif başını salladı.

"Evet. Bazen iyi bir şeyin zarar vermeden gelmesini istemekmiş."

Gökyüzü yavaş yavaş mora dönüyordu. Uzakta kuşlar dönüyor, rüzgâr tepede daha serin esiyordu. "Ve çocuklar ilk kez şunu fark etti: Bazı önemli şeyler, sessizce olur."

O gece ordugâh her zamankinden daha sessizdi. Teslimiyet haberi gelmiş olsa da henüz her şey tamamlanmamıştı. Ateşlerin başında alçak sesle konuşanlar vardı. Nöbetçiler ağır adımlarla dolaşüyor, yıldızlar gökyüzünde sanki daha parlak görünüyordu. Elif ile Emir çadırlarına çekildiğinde ikisinin de zihni gün boyunca duydukları sözlerle doluydu.

Sabır.

Niyet.

Merhamet.

Emanet...

Elif defterini açtı. O gün gördüğü her şeyi küçük küçük çizmişti. Sancaklar, bir demircinin çekici, surların üstünde dalgalanan beyaz bez, Balaban Bey'in üç parmağını kaldırışı...

Defterin boş bir köşesine büyük bir ağaç çizmeye başladı. Neden çizdiğini kendisi de bilmiyordu.

Emir örtüsünü çekip uzandı. Kendi kendine içinden:

"Gerçekten zamanda yolculuk yapmış olabilir miyiz?"

Elif de bulunduğu yeri sorgularken elinde kalemiyle buradaysak artık gerisini düşünmeye gerek yok diye içinden geçirdi.

Emir hala düşünüyordu.

"Dönersek... kimse bize inanmaz."

Elif de düşünüyordu insanların inanmayacağını ama olsun:

"Belki de bazı şeyler anlatmak için değil, anlamak içindir."

Bir süre sonra ikisi de uykuya daldılar. Ama o gece gördükleri şey, sıradan bir rüya değildi.

48 Nuh Muaz Kapan

Elif kendini geniş, sessiz bir ovada buldu. Gök-yüzü ne tam geceydi ne gündüz; maviyle altın arasındaki tuhaf bir renge bürünmüştü. Hava hafif serindi. Toprak, yağmurdan sonra olduğu gibi canlı kokuyordu.

Biraz ileride Emir'i gördü. O da aynı şaşkınlıkla etrafına bakıyordu.

"Sen de mi buradasın?"

Emir başını salladı.

"Sanırım..."

İkisi birlikte ilerlemeye başladı. Sonra onu gördüler. Ortada devasa bir çınar ağacı yükseliyordu.

Ağaç o kadar büyüktü ki dalları neredeyse gökyüzünü taşıyor gibiydi. Kökleri toprağın derinliklerine iniyor, gövdesi kalın ve heybetli duruyor, yaprakları ise rüzgâr olmasa bile hafifçe titriyordu. Ağacın gölgesi yalnızca toprağa düşmüyor, sanki etrafa huzur da yayıyordu.

Ağacın altında biri duruyordu. Uzun cübbeli, sakın yüzlü, derin bakışlı bir adam...

Elif ve Emir onu görür görmez tanıdık bir his duydular.

Adam onlara döndü. Sesi derin ve yumuşaktı:

"Hoş geldiniz."

Çocuklar yaklaşırken Emir fısıldadı:

"Kim acaba?"

Adam duymuş gibi cevap verdi:

"Ben Osman."

Emir ile Elif oldukları yerde durdu.

Osman Gazi...

Rüyada bile bu ismi duymak içinde büyük heyecan taşıyordu. Osman Gazi çınarın gövdesine elini koydu. "Bir rüya gördüm," dedi.

"Ve bazen bir rüya, uzun bir tarihin kapısını aralar." Elif hayranlıkla ağaca bakıyordu. "Bu ağaç neyi anlatıyor?"

Osman Gazi yüzünde ince bir tebessümle cevap verdi:

"Bir ağacın ne anlattığı, ona bakanın kalbine göre değişir. Kimi gölge görür, kimi kök görür, kimi meyve... Ben bunda adaleti gördüm."

"Adalet mi?" dedi Emir.

"Neden ağaç?" diye sordu Elif.

50 Nuh Muaz Kapan

Osman Gazi yere eğildi. Parmaklarının arasına biraz toprak aldı. Toprağı avucunda tutarken konuştu:

"Çünkü ağaç sabır ister. Bir günde büyümez. Kök salması zaman alır. Fırtına görür, güneş görür, kuraklık görür. Ama kökü sağlamsa ayakta kalır."

Sonra toprağın içinden küçük bir tohum çıkarmış gibi elini açtı.

"İşte her büyük şey böyle başlar. Küçük, sessiz ve görünüşte önemsiz..."

Elif dikkatle bakıyordu. Tohum gerçekten çok küçüktü.

Osman Gazi devam etti:

"Bir devlet de böyledir. Bir şehir de. Bir insanın kalbi de.

Emir yaklaştı.

"Peki, bu tohum ne?"

"Bu," dedi Osman Gazi, "ahlâkın tohumu."

Rüzgâr hafifçe esti. Çınarın yaprakları hışırdadı.

"Eğer insanlar bu tohumu doğrulukla korursa," dedi Osman Gazi, "ağaç büyür. Dalları genişler. Gölgesi herkese yeter. Ama zulüm başlarsa, ağaç içten içe kurur. Dışarıdan ayakta görünse bile içi boşalmaya başlar."

Bu sözler çocukların yüreğine dokundu. Çünkü ilk kez bir ağaç, bir şehir, bir gelecek ve insan kalbi aynı cümle içinde birleşiyor gibiydi.

Elif yavaşça sordu:

"Bu ağaç hep büyüyecek mi?"

Osman Gazi onlara uzun uzun baktı.

"Bu, yalnızca geçmişte yaşayanlara bağlı değil," dedi. "Gelecekte yaşayacaklara da bağlı."

Emir bir adım daha yaklaştı.

"Bize mi?"

Osman Gazi başını salladı.

"Evet. Çünkü siz geleceksiniz. Sizden sonrakiler de gelecek. Bir ağacın kaderi, yalnızca onu dikenlerle değil, onu koruyanlarla da yazılır."

Birden ağacın dalları genişledi. Çocuklar yaprakların arasından şehirler, yollar, minareler, evler, insanlar görür gibi oldular. Sonra başka görüntü-

52 Nuh Muaz Kapan

ler belirdi: kitap okuyan çocuklar, birine yardım eden insanlar, adalet isteyen kalabalıklar, dua eden eller... Fakat aynı dalların arasında kurumuş birkaç dal da vardı. Karanlık, kırılğan ve sessiz...

Elif ürperdi.

"Bunlar neden kuru?"

Osman Gazi'nin yüzü ciddileşti.

"Unutulan şeyler yüzünden. İnsan, gücü ne için aldığını unutursa. Merhameti küçümserse. Hakkı yalnız kendisi için isterse..."

Emir o kuru dallara bakarken kalbi sıkıştı.

"Peki, onları yeniden yeşertmek mümkün mü?"

Osman Gazi bu sorudan memnun olmuş gibi baktı.

"Bir dal her zaman geri dönmez. Ama yeni tohumlar her zaman ekilebilir."

Bu cevap, umudu toprağa benzer bir şey gibi gösteriyordu. Sessiz ama canlı. Bir süre üçü de çınarın altında sustu.

Sonra Osman Gazi çocuklara dönerek,

"Unutmayın," dedi. "Gerçek fetih, önce insanın kendi içinden başlar."

"Elindeki kılıcı doğru kullanmak mı?" diye sordu Emir.

"Kılıçtan önce öfkeni tanımak," dedi Osman Gazi.

"Bir şehri korumak mı?" diye sordu Elif.

"Şehirden önce emaneti anlamak," dedi Osman Gazi.

Rüzgâr bu kez biraz daha kuvvetli esti. Yapraklar gökyüzüne doğru savrulur gibi oldu. Çınarın gövdesi sanki ışıkla doldu. Ovanın görüntüsü yavaş yavaş bulanıklaşmaya başladı.

Ve her şey yavaşça silindi. Elif ile Emir aynı anda gözlerini açtı. Çadırın içindeydiler. Dışarıda sabah olmamıştı ama gecenin en koyu saatleri geçmişti. Uzakta nöbetçinin ayak sesi duyuluyordu. Bir süre birbirlerine bakıp sustular.

Sonunda Emir fısıldadı:

"Sen de gördün mü?"

Elif sadece başını salladı. Sonra defterini açtı. Kendisi çizmediği hâlde boş sayfanın ortasında büyük bir çınar ağacı resmi vardı. İkisi de hiçbir şey söyleyemedi. Bu yolculuğun yalnızca geçmişi görmek için değil, bir şeyi anlamak için başladığını hissediyorlardı.

Rüyadan sonraki sabah, her şey aynı görünüyordu. Aynı çadırlar, aynı toprak yol, aynı serin hava, aynı uzaktan gelen demir sesi... Ama Elif ile Emir için hiçbir şey aynı değildi. İnsan bir kez bir sırrın ucuna dokunursa, sonra baktığı her şey biraz daha derin görünmeye başladı.

Elif sabahın erken saatlerinde çadırın önüne çıkıp gökyüzüne baktı. Hava açıktı. Güneş henüz tam yükselmemiş, ufkun gerisinden ince bir ışık yaymaya başlamıştı. Toprak hafif nemliydi. Birkaç kuş alçaktan uçuyor, ordugâhta yanan ateşlerin dumanı ince çizgiler gibi havaya yükseliyordu. Biraz sonra Emir de çıktı. Her zamanki gibi hızlı değil, düşünceli görünüyordu.

"Elif," dedi kısık sesle, "o rüya... sence sadece rüya mıydı?"

Elif bir süre cevap vermedi. Sonra elindeki defteri açıp çınar resmini gösterdi.

"Bunu ben çizmedim."

Emir resmi görünce yeniden ürperdi. Ağacın dalları sanki kâğıdın içinde bile büyümeye devam ediyor gibiydi. Üstelik gövdenin altına ince, belli belirsiz bir cümle yazılmıştı. İkisi de dikkatle baktı.

"Kökü derinlere sağlam tutunmuş olan hiçbir fırtınadan korkmaz."

"Bu yazı da yoktu," dedi Emir.

Elif başını salladı.

"Evet."

Bir süre hiçbir şey söylemeden resmi izlediler. Sonra dışarıdan Akça'nın sesi geldi.

"Haydi çocuklar, bugün de boş durmayacaksınız."

Emir hemen defteri kapattı.

"Yine ne öğreneceğiz acaba?"

Akça yaklaşırken yüzünde hafif bir gülümseme vardı.

"Belki bugün görmeyi öğreneceksiniz."

"Daha ne göreceğiz?" dedi Emir.

Akça yürümeye başladı.

56 Nuh Muaz Kapan

“Dışarıdan bakınca bekleyiş gibi görünen şeylerin iç yüzünü.”

Çocuklar onun peşinden ordugâhın biraz dışına, şehre bakan bir yamaça çıktılar. Oradan Bursa daha net görünüyordu. Surlar ağır ve sağlam duruyordu. Kapılar kapalıydı ama artık o kapanışta ilk geldikleri günkü kadar korkutucu bir sertlik hissetmiyorlardı. Sanki şehir de uzun bir bekleyişin içindeydi.

Yamaçta birkaç asker nöbet tutuyordu. Bazıları sessizce oturmuş, aşağıdaki yolları izliyordu. Ne bağırlıyorlar ne de sıkıldıklarını belli ediyorlardı. Sadece dikkatle bekliyorlardı.

Emir bunu görünce sordu:

“Bu kadar uzun süre beklemek zor olmuyor mu?”

Yanlarındaki yaşlı askerlerden biri gülümse-di. Yüzü güneşten yanmış, sakalları ağarmıştı. “İnsan ne için beklediğini bilirse, hiçbir bekleyiş zor değildir.”

Emir bu cevabı düşündü.

“Peki, siz ne için bekliyorsunuz?”

Yaşlı asker surlara bakarak konuştu:

"Bir kapının zorla değil, doğru zamanda açılması için. Çünkü bazen sabırsızlığın açtığı yara, yıllarca kapanmaz."

Elif bu cümleyi hemen aklına yazdı.

Aşağıdaki yolda bir grup çocuk görüldü. Surların dışındaki dar bir geçitte oynuyor gibiydiler. Çok uzakta oldukları için yüzleri seçilmiyordu ama koşuşturmaları, birbirlerine seslenişleri belli oluyordu.

Elif şaşkınlıkla,

"Orada çocuklar var..." dedi.

Akça başını salladı.

"Elbette var. Şehirlerin içinde sadece askerler yaşamaz."

Bu basit cümle, Elif'in içinde büyük bir kapı açtı. Çünkü o an anladı ki tarihte anlatılan "şehir" kelimesinin içinde sadece duvarlar, kuleler ve savaşlar yoktu. Orada oyun oynayan çocuklar, ekmek yapan anneler, hasta yatan yaşlılar, korkan insanlar, umut eden insanlar da vardı.

Emir de aynı şeyi düşünmüş olacak ki yavaşça, "Demek fetih dediğimiz şey... onların hayatını da ilgilendiriyor," dedi.

Akça'nın yüzü ciddileşti.

"En çok da onları ilgilendiriyor."

O gün çocuklar ilk kez bekleyişin sadece ordu için değil, şehir için de zor bir şey olduğunu düşündüler. Öğle vakti ordugâha döndüklerinde Balaban Bey birkaç kişiyle konuşuyordu. Harita benzeri bir bez yere serilmişti. Bazı yollar ve tepeler işaretlenmişti. Balaban Bey çocukları görünce eliyle yanına çağırdı.

"Gelin bakalım."

Çocuklar dikkatle yaklaştı.

"Bugün ne öğrendiniz?" diye sordu.

Emir hemen cevap vermedi. Biraz düşündü.
"Beklemenin de iş olduğunu."

Balaban Bey başını salladı.

"Başka?"

Elif konuştu:

"Bir şehir sadece taşlardan oluşmaz."

Balaban Bey'in yüzünde memnun bir ifade belirdi.

"İşte bu önemli."

60 Nuh Muaz Kapan

Sonra ellerini arkasında birleştirip yavaşça yürümeye başladı. Çocuklar da yanında ilerledi.

"İnsan bazen uzaktan baktığı şeyi basit sanır," dedi. "Bir şehir görür, ama içinde yaşayan kalpleri görmez. Bir ordu görür, ama içindeki sabrı görmez. Bir zafer görür, ama onun ardındaki sorumluluğu görmez."

Emir başını kaldırdı.

"Rüyadaki ağaç gibi..."

Balaban Bey bir an ona baktı.

"Demek o size de göründü."

Çocuklar olduğu yerde kaldı.

Elif şaşkınlıkla,

"Siz biliyor muydunuz.?" dedi.

Balaban Bey gökyüzüne bakıp hafifçe gülümsedi.

"Bazı rüyalar yalnız görenlere ait değildir. Onlar zamanın içinden geçer."

Sonra ciddi bir sesle ekledi:

"Bu yüzden burada gördüğünüz her şeyi sadece gözünüzle değil, kalbinizle de taşıyın."

O günün geri kalanı daha sessiz geçti. Fakat çocuklar artık sessizliğin boş olmadığını biliyordu. Rüzgâr estiğinde onun sadece hava olmadığını, bazen geçmişin içinden gelen bir hatıra gibi insana dokunduğunu hissediyorlardı.

Akşam olurken Elif defterine uzun uzun yazdı. Bir şehrin uzaktan görünüşünü, nöbet tutan yaşlı askerin sözlerini, sur dışındaki çocukların hallerini, bekleyişin ağırlığını...

Ve defterin en altına küçük harflerle şunu ekledi:

"Bazen hiçbir şey olmuyormuş gibi görünen günler, insanın en çok değiştiği günlerdir."

Ertesi gün hava biraz kapalıydı. Gökyüzünde açık mavi yerine ince gri bulutlar vardı. Rüzgâr serin esiyor, ağaçların yapraklarını uzun uzun sallıyordu. Ordugâhta her zamanki düzen sürüyordu ama çocukların içinde yeni bir merak büyümüştü.

Şehrin içi nasıldı?

Surların arkasında yaşayan insanlar ne hissediyordu?

Onlar da korkuyor muydu, yoksa yalnızca bekliyor muydu?

Bu sorular gün boyunca Elif ile Emir'in aklından çıkmadı. Öğleden sonra Balaban Bey onları tekrar yanına çağırdı. Bu kez yanında iki asker daha vardı. Yüzleri ciddi ama sakin görünüyordu.

"Sizi biraz daha yakına götüreceğiz," dedi.

"Nereye?" diye sordu Emir.

"Şehre değil," dedi Balaban Bey. "Ama şehri daha yakından görebileceğiniz bir yere."

Akça da onlarla geldi. Dar bir patikadan geçerek ağaçların arasına girdiler. Yol engebeliydi ama sessizdi. Sadece kuş sesleri ve ayaklarının altındaki kuru dalların çıtırtısı duyuluyordu. Bir süre sonra yüksekçe, taşlık bir noktaya ulaştılar. Buradan Bursa'nın bir mahallesi daha net görünüyordu. Evlerin çatıları, küçük avlular, dar sokaklar, bir fırının bacasından tüten duman...

Elif nefesini tuttu.

"Ne kadar yakın..."

Uzakta küçük küçük insanlar seçiliyordu. Bir kadın kapısının önünde bir şey silkeliyordu. İki çocuk bir sokağın başında top gibi yuvarlak bir nesnenin peşinden koşuyordu. Bir adam, eşeğine yük bağlamakla uğraşıyordu. Bir pencereden aşağı sarkıtılan beyaz bez rüzgârda dalgalanıyordu. Emir uzun süre hiç konuşmadı.

Sonra fısıldadı:

"Hayat devam ediyor..."

Balaban Bey başını hafifçe salladı.

64 Nuh Muaz Kapan

"İnsan en zor zamanlarda bile ekmeğini yapar, çocuğunu korur, kapısını süpürür, duasını eder. Hayat, korkunun ortasında bile yolunu bulur."

Bu sözler çocukların içine bir sıcaklık bıraktı. Çünkü uzaktan bakınca tarihteki şehirler bazen sessiz ve cansız sanılırdı. Oysa burada hayat her şeye rağmen akmaya devam ediyordu. Elif bir süre pencerelere baktı. Sonra yavaşça, "Acaba onlar bizim hakkımızda ne düşünüyor?" diye sordu.

**Balaban Bey bu soruya hemen cevap vermedi. "Kimi korkuyordur," dedi sonra. "Kimi bekliyor-
dur. Kimi merak ediyordur. Kimi de belki sadece
çocuğunun ateşinin düşmesini istiyordur."**

Emir bu cevabı çok düşündü. Çünkü bu, ona şunu gösteriyordu: büyük olayların ortasında bile herkesin kendi küçük ama çok önemli dünyası vardı. Tam o sırada sokaklardan birinde küçük bir hareketlilik oldu. Bir grup insan, yaşlı bir adamın etrafında toplanmış gibiydi. Bir kadın elindeki testiye ona uzattı. Yaşlı adam duvara dayanarak yavaşça içti.

Elif'in içi burkuldu.

"Keşke korkmasalar..."

Balaban Bey ona dönüp sakın bir sesle,

"İşte bu yüzden bazı sözler, bazen kılıçtan daha önemlidir," dedi.

"Nasıl sözler?"

"İnsanlara zarar verilmeyeceğini söyleyen sözler. Emaneti koruyacağına dair verilen sözler. Adalet sözü."

Aşağıda bir çocuk ansızın kahkaha attı. O ses uzak olmasına rağmen onlara kadar ulaştı. Tarihin ortasında, kuşatma günlerinde, belirsizliğin kıyısında bile bir çocuğun gülüşü vardı. Emir bunu duyunca tuhaf biçimde rahatladı.

"Demek ki şehir tamamen karanlık değil," dedi.

"Hayır," dedi Balaban Bey. "Hiçbir şehir tamamen karanlık değildir. İnsan yaşadığı sürece bir ışık da vardır."

Dönüş yolunda çocuklar çok az konuştular. İkisi de gördüklerini düşünüyordu. Akşam çadırlarına döndüklerinde Elif defterine evlerin çatılarını, bacadan çıkan dumanı, pencereye asılmış beyaz bezi ve koşan iki çocuğu çizdi. Emir de ilk kez deftere bir şey yazmak istedi. Emir, harfleri biraz eğri büğrü olsa da özenle şunu yazdı:

"Bir şehrin en önemli duvarı, içinde yaşayan insanların umududur."

66 Nuh Muaz Kapan

Elif bu cümleyi okuyunca ona gülümsedi.

"Güzelmiş."

O gece çocuklar uzun uzun şehrin içindeki insanları düşündüler. Onların korkularını, belki de beklenmedik umutlarını...

Ve ilk kez, "fetih" kelimesi onlara yalnızca büyük bir tarih olayı gibi değil, insanların hayatına dokunan çok derin bir değişim gibi görünmeye başladı.

Ertesi sabah hava durgundu. Rüzgâr bile sanki yavaşlamıştı. Gökyüzü pırıl pırıldı. Uzakta, şehrin surları sabah güneşinde sarıya çalan bir renkle parlıyordu. Ordugâhta herkes erkenden hazırlanmıştı ama hazırlık bir hücum için değil, ağırbaşlı bir yürüyüş için gibiydi.

Elif ile Emir, Balaban Bey'in yakınında durmalarına izin verilen küçük bir grubun içinde yer aldı. Bu onlara hem gurur veriyor hem de büyük bir heyecan yüklüyordu. Şehrin kapılarına yaklaştıkça çocukların kalpleri daha hızlı atmaya başladı. Kapılar kapalıydı. Ama artık o kapanışta inat değil, bir son anın bekleyişi hissediliyordu.

Kalabalık durdu. Kimse ileri atılmadı. Atlar sakin tutuldu. Sancaklar rüzgârda hafifçe kıpırdandı. Birkaç kuş surların üstünden geçip uzaklaştı. Herkes bekliyordu. O kadar derin bir sessizlik vardı ki Emir kendi nefesini bile fazla duyuyor sanıyordu.

68 Nuh Muaz Kapan

Elif, surların üzerindeki insanları seçmeye çalıştı. Orada da hareket vardı. Bazen bir gölge bir yerden öbür yere geçiyor, bazen bir baş eğilip kayboluyordu. Sonra ağır bir sürtünme sesi duyuldu.

Kapılar açılmaya başlıyordu.

Bu ses ne bir gürültüydü ne de bir patlama. Daha çok yüzyıllardır yerinden kıpırdamayan büyük bir hikâyenin, yavaşça yeni bir sayfa çevirmesine benziyordu. Ahşap ve demirin birbirine sürtünmesinden çıkan ağır ses, çocukların içine kadar işledi.

Kapılar biraz daha açıldı. İçeride önce gölgeler görüldü. Sonra insanlar...

Yaşlılar, kadınlar, çocuklar, birkaç tüccar görünümü adam... Yüzlerinde aynı anda hem korku hem dikkat vardı. Kimi geri çekiliyor, kimi biraz öne çıkıyor, kimi de sadece olanı anlamaya çalışıyordu. Elif, bir annenin çocuğunu omzunun arkasına çektiğini gördü. Bir yaşlı adam bastonuna dayanmıştı. Küçük bir çocuk, annesinin eteğini tutmuş ama merakla dışarı bakıyordu.

Emir yavaşça,

"Onlar da bizi izliyor," dedi.

Balaban Bey birkaç adım öne çıktı. Ve tam o anda beklenmedik bir şey yaptı. Diz çöküp başını hafifçe eğdi. Kapının ardındaki insanlarda belli belirsiz bir dalgalanma oldu. Böyle bir şeyi beklemiyorlardı. Çocuklar da şaşırılmıştı. Çünkü güç sahibi birinin ilk hareketinin böyle alçakgönüllü olması onlara çok etkileyici geldi. Bir süre sonra içlerinden yaşlı bir adam öne çıktı. Üzerinde sade kıyafetler vardı, ama yüzündeki ifade onun halk arasında saygı gören biri olduğunu düşündürüyordu.

Titrek ama açık bir sesle konuştu:

"Şehrimizi size açıyoruz. Huzur istiyoruz. Adalet istiyoruz. Korku istemiyoruz."

Balaban Bey başını kaldırdı. Sesi ne çok yüksek ne de çok alçaktı. Ama herkes duydu:

"Biz bu kapıdan zorla değil, emanla giriyoruz. Kapılar açıldı diye kalpler kırılmayacak."

Bu söz, rüzgâr gibi insanların üstünden geçti. Bir kadın gözlerini sildi. Yaşlı adam başını eğdi. Annesinin eteğine sarılan küçük çocuk bile biraz gevşedi. Elif'in gözleri doldu. Nedenini kendisi de tam bilmiyordu. Belki büyük bir korkunun yerine yavaşça güvenin gelmesini ilk kez bu kadar açık görüyordu.

Emir ise fısıldadı:

"Demek gerçek güç... bağırırmıyormuş."

Kapıların ardında açılan sokaklar görünmeye başladı. Taş döşeli yollar, ahşap evler, pencereler, kapı aralıkları, meraklı gözler... Ve çocuklar, tarihin en sessiz ama en derin anlarından birinin tam ortasında durduklarını hissettiler.

Kapılardan içeri girildiğinde Elif ile Emir'in duyduğu ilk şey, gürültü değil; garip bir dikkat oldu. Sanki bütün şehir nefesini tutmuştu. Sokaklar boş değildi ama kalabalık da sayılmazdı. İnsanlar kapılarının önünde, pencere kenarlarında ya da sokak başlarında durmuş, gelenleri izliyordu. Korkunun izi yüzlerde duruyordu; ama o korkunun içine karışmış güçlü bir merak da vardı.

Ordu düzen içinde ilerliyordu. Kimse evlere saldırmıyor, bağırmıyor, koşturup ortalığı karıştırmıyordu. Atların ayak sesleri taş döşeli yollarda düzenli bir ritim çıkarıyor, ara sıra bir sancak gölgesi duvara vuruyordu.

Elif etrafa bakarken her şeyi içine çekmek istiyordu. Dar sokakların kıvrımı, ahşap cumbalar, pencerelerin arkasından bakan gözler, tandırdan gelen ekmek kokusu, uzakta bir çeşmenin sesi... "Burası gerçekten yaşıyor," diye fısıldadı.

Emir de başını salladı.

"Ve biz sanki kitabın içine girmiş gibiyiz."

Bir sokaktan geçerken yaşlı bir kadın kapısının önünde duruyordu. Elinde küçük bir ekmek tepsi vardı. Ordu yaklaştığında bir adım geri çekildi. Ama sonra şaşırtıcı bir şey oldu: Önlerinden geçen askerlerden biri, yavaşça başını eğerek selam verdi. Yaşlı kadın bir an dondu. Sonra tepsiyi göğsüne yaklaştırıp aynı şekilde başını eğdi. Bu küçücük sahne, Elif'in içini derinden etkiledi. Çünkü insan bazen büyük sözlerden çok, küçük davranışlarda hakikati görürdü.

Biraz ileride iki çocuk, dar bir sokağın köşesinden bakıyordu. Elif onları görünce elini hafifçe kaldırdı. Çocuklardan biri hemen saklandı, diğeri ise birkaç saniye yerinde kalıp sonra o da geri kaçtı.

Emir gülümsedi.

"Bence onlar bizden korktu."

Elif de gülümsedi ama hemen ardından ciddileşti.

"Belki de sadece ne olacağını bilmiyorlar."

Balaban Bey bir yerde durdu. Etrafındaki komutanlarla kısa kısa konuştu. Ardından halka dö-

74 Nuh Muaz Kapan

nerek açık bir sesle tekrar bazı şeyleri duyurdu: Hiç kimsenin malına dokunulmayacak, hiç kimsenin inancına karışılmayacak, kimse korku içinde yaşamaya zorlanmayacaktı.

Bu sözler sokaklarda yankılandı. Pencereledeki yüzler biraz yumuşadı. Bazı kapılar azıcık daha aralandı.

Bir evin içinden ağlayan bir bebeğin sesi geldi. Hemen ardından bir kadının onu susturmaya çalışın yumuşak sesi duyuldu. Hayat, bütün ağırlığına rağmen akmaya devam ediyordu. Şehir merkezine doğru ilerledikçe kalabalık biraz arttı. İnsanlar artık daha dikkatli ama daha az ürkek bakıyordu. Kimi başını eğiyor, kimi yalnızca sessizce izliyor, kimi de çocuklarını yanına çekip gözleriyle gelenlerin hâlini yokluyordu.

Elif aniden şunu fark etti:

Kimse yalnızca "gelen orduya" bakmıyordu.

Herkes, nasıl geldiklerine bakıyordu.

Ve belki de güveni oluşturan şey tam olarak buydu. O günün sonunda çocuklar şehrin içinden geçerken, tarihin bazen taş binalardan çok insanların yüzünde yazıldığını anlamaya başlamışlardı.

Şehrin içine girişten sonra herkesin beklediği anlardan biri geldi. O gün öğleden sonra, şehrin merkezine yakın genişçe bir alanda halk ve askerler belli bir düzen içinde toplandı. Kimse birbirine karışmıyor, herkes dikkatli bir mesafeyle duruyordu. Ama ortamda büyük bir merak vardı. Çünkü birazdan şehre resmî olarak hitap edecek olan kişi gelecekti.

Elif ile Emir kalabalığın biraz gerisinde, ama olanı görebilecekleri bir yerde durdu. Sonra atlı bir grup görüldü. Grubun önünde gelen kişi, ilk bakışta gösterişle değil; vakar ve sükûnetle dikkat çekiyordu. Atından indiğinde hareketlerinde acele yoktu. Etrafına üstünlük taslayan bir bakış atmıyor, sanki bulunduğu yerin ağırlığını da kendi içinde taşıyordu.

Bu kişi Orhan Gazi idi.

Çocuklar onu ilk kez bu kadar yakından görüyordu.

Yüzünde sertlikten çok derin bir ciddiyet vardı. Gözleri yorgun değil, düşünceliydi. Üzerinde bir hükümdarın ağırlığı vardı ama bu ağırlık çevresine baskı değil güven yayıyordu. Orhan Gazi, önce etrafına baktı. Sonra beklenmedik bir şey yaptı. Eğilip toprağa dokundu.

Bu hareket öyle gösterişsizdi ki ilk anda fark etmeyenler olmuş olabilir. Ama Elif ile Emir bunu gördü. Toprağa dokunmak... Sanki bir yeri almak için değil, onun sorumluluğunu kabul etmek için...

Ardından doğrulup ellerini dua için kaldırdı.

"Ya Rab," dedi, sesi meydanda açıkça duyuluyordu, "bize bu şehri nasip ettin. Bunu üstünlük değil, emanet bilmeyi de nasip et."

Meydanda derin bir sessizlik oldu. Çocuklar bu duayı duyunca içlerinde tuhaf bir ürperti hissetti. Çünkü o an, tarihin yalnızca zafer naralarından oluşmadığını, bazen sessiz bir dua ile başladığını gördüler. Orhan Gazi dua bitince halka döndü. Sesinde ne tehdit vardı ne kibir.

"Bugünden sonra bu şehirde yaşayan herkes bizim emanetimizdir," dedi. "Emanete ihanet etmeyiz."

Sonra tek tek konuştu. Hiç kimsenin inancına karışılmayacağını, hiç kimsenin malının zorla alın-

78 Nuh Muaz Kapan

mayacağıını, hiç kimsenin korku içinde yaşamasına izin verilmeyeceğini söyledi. Kalabalığın yüzü yavaşça değişiyordu. Bir kadın ağladı. Bir adam başını önüne eğdi. Küçük bir çocuk annesinin elini biraz daha gevşek tuttu. Çünkü bekledikleri şey buyurganlık olabilirdi. Ama karşılıklarına çıkan şey, ağırbaşlı bir sorumluluk duygusuydu.

Emir'in boğazı düğümlendi.

"Elif..."

"Hı?"

"Ben bunu hiç böyle hayal etmemiştim."

Elif de gözlerini Orhan Gazi'den ayırmadan cevap verdi.

"Ben de."

Orhan Gazi konuşmasının sonunda şunu söyledi:

"Bir şehir ancak adaletle yaşarsa gerçekten fet-hedilmiş olur."

Bu cümle çocukların içinde uzun süre yankılandı.

Kalabalık dağıldığında, şehir biraz daha nefes alır gibi görünüyordu. Sokaklardaki bakışlar eskisi kadar sert değildi. İnsanlar hâlâ temkinliydi, ama o temkinin içine karışan bir umut vardı.

O gün akşamüzeri Elif defterine bir el çizdi.

Toprağa dokunan bir el.

Altına da şu cümleyi yazdı:

"Bazen bir yere hükmetmenin ilk şartı, önce ona saygıyla dokunmaktır."

O gece Emir uzun süre uyuyamadı. Çadırın dışında rüzgâr hafif hafif esiyor, uzakta nöbetçilerin adımları duyuluyordu. Ama Emir'in zihni gün boyunca gördükleriyle doluydu. Orhan Gazi'nin toprağa dokunuşu, halkın yüzündeki değişim, kapıların önündeki sessizlik, Balaban Bey'in sözleri...

Bütün bunlar onun içinde yavaş yavaş bir şeyi değiştiriyordu. Eskiden "fetih" kelimesini duyunca aklına hep güç gelirdi. Kılıçlar, surlar, atlar, savaş naraları... Oysa şimdi aynı kelime ona başka şeyleri çağırıyordu: sabır, söz, merhamet, sorumluluk, emanet...

Emir sessizce dışarı çıktı. Gece serindi. Gök-yüzü yıldızlarla doluydu. Ordugâh sakinleşmişti. Ateşlerin çoğu sönmüş, yalnızca bazı közler kırmızı kırmızı parlıyordu.

Biraz ileride Balaban Bey'i gördü. Tek başına duruyor, şehre doğru bakıyordu. Emir tereddüt etti. Sonra yavaşça yanına gitti.

"Uyumadın mı?" diye sordu Balaban Bey.

Emir şaşırđı.

"Beni duydunuz mu?"

"İnsan bazen ayak sesinden değil, düşüncesinden anlaşılır," dedi Balaban Bey.

Emir başını eğdi.

"Ben... düşünüyordum."

"Ne hakkında?"

Emir derin bir nefes aldı.

"Fetih hakkında."

Balaban Bey sessizce bekledi.

"Ben bunu hep başka türlü sanıyordum," dedi Emir. "Ama şimdi... sanki gerçek fetih, dışarıda değil içeride başlıyor gibi geliyor."

Balaban Bey ona dönüp baktı. Gözlerinde memnun ama sakın bir ifade vardı.

"Bu düşünce sana kendiliğinden geldiyse, iyi bir kapı açılmış demektir."

Emir cesaretlendi.

"İnsan önce neyi fethetmeli?"

Balaban Bey'in cevabı gecenin içinde ağır ağır yayıldı:

"Öfkesini. Kibrini. Haksızlık etme isteğini. Başkasını küçük görme alışkanlığını. Gücü sadece kendisi için isteme arzusunu..."

Emir uzun süre sustu.

Sonra utangaç bir sesle,

"Ben bazen sabırsız oluyorum," dedi.

Balaban Bey hafifçe gülümsedi.

"Sabırsız olduğunu biliyoruz."

Emir de istemeden güldü.

"Ama sabırsızlığını fark etmen, onun esiri olmadığını gösterir."

Bir süre birlikte gökyüzüne baktılar. Yıldızlar duru ve parlaktı.

Sonra Balaban Bey,

"Bir gün buradan döneceksiniz," dedi.

Emir başını kaldırdı.

"Biliyor musunuz?"

"Biliyorum demeyeyim," dedi Balaban Bey. "Ama

zamanın getirdiği her Şey bir gün başka bir eŐiđe varır."

"Döndüğümüzde ne olac k?"

"Bu, yanınızda ne g t rd ğ n ze bağlı."

Emir bunu düşündü. Yanında ne götürecekti? Birkaç hatıra mı? Bir sır mı? Bir ağaç resmi mi? Yoksa bambaşka bir düşünce mi? O gece çadıra dönerken kendini biraz daha büyümüŐ gibi hissetti. Boyu uzamamıŐtı belki. Sesi kalınlaŐmamıŐtı. Ama kalbinin içinde yeni bir yer açılmıŐtı. Ve o yerin içinde sessizce Őu cümle duruyordu:

"Gerçek fetih, insanın kendine yenilmemesidir."

Günler geçmişti. Elif ile Emir artık bu zamanın ritmine alışmıştı. Sabahları uyanınca önce şaşırıyordu, sonra hatırlamıyordu. Artık bir süredir sanki bu çağın içindeymiş gibi uyanıyorlardı. Ama yine de ikisinin de içinde derinden işleyen bir his vardı: Bu yolculuk sonsuza kadar sürmeyecekti.

Bir akşamüstü Balaban Bey onları yeniden yanına çağırdı. Bu kez şehir gürültüsünden uzak, yüksekçe ve sessiz bir yere çıktılar. Güneş batmaya yakındı. Bursa altın ve bakır renklerinin arasında uzanıyor, çatılar ışıkla parlıyor gibiydi. Balaban Bey bir kayanın yanında durdu. Çocuklar da önünde sessizce bekledi. Bir süre konuşmadı. Sonra yavaşça,

"Siz burada sadece görmediniz," dedi. "Aynı zamanda anlamaya başladınız."

Emir başını kaldırdı.

"Biraz..."

Elif de ekledi:

"Her şeyi değil ama bir kısmını."

Balaban Bey'in yüzünde hafif bir tebessüm belirdi.

"Zaten her şeyi anladığını sanmak, çoğu zaman hiçbir şeyi tam anlamamaktır."

Rüzgâr hafifçe esti.

Balaban Bey devam etti:

"Bana söyleyin. Fetih nedir?"

Emir önce düşündü. Sonra acele etmeden konuştu:

"Bir yeri zorla almak değil. Önce niyeti düzeltmek... sonra hakkı gözetmek..."

Elif sözü aldı:

"Ve kalpleri incitmeden bir kapıdan geçebilmek..."

Balaban Bey başını salladı.

"Güzel"

Sonra biraz daha ciddi bir sesle ekledi:

"Ama unutmayın. En zor fetih, insanın kendi içindedir. Bir şehir bir gün alınır. Bir kale bir gün

86 Nuh Muaz Kapan

açılır. Ama insanın kalbiyle olan mücadelesi ömür boyu sürer.”

Elif defterini açtı. Bir şey yazmak istedi ama elini durdurdu. Bu sözleri sadece yazmak değil, içinde tutmak istedi.

Balaban Bey uzaklara bakarak konuşmayı sürdürdü:

“Bir gün büyüyeceksiniz. Belki burada gördükleriniz size masal gibi gelecek. Belki size inanmayacaklar. Belki siz bile bazen ‘gerçek miydi?’ diye düşüneceksiniz.”

Çocuklar sessizdi.

“Ama önemli olan bu değil,” dedi. “Önemli olan, burada öğrendiğiniz şeyi geleceğe nasıl taşıyacağınız.”

“Nasıl taşıyacağız?” diye sordu Elif.

“Davranışınızla. Sözünüzle. Adalet duygunuzla. Gücü elinize aldığınızda ne yaptığınızla. Zayıf birini gördüğünüzde nasıl davrandığınızla.”

Bu sözler, çocukların yaşından daha büyük görünüyordu. Ama yine de ikisi de onları anlayabiliyordu. Çünkü bazı hakikatler, yaşla değil; kalbin açıklığıyla duyulurdu. Güneş artık iyice alçalmıştı.

Şehir kızıl bir ışığın içine gömülüyordu. Balaban Bey son kez onlara döndü.

"Zaman sizi buraya boşuna getirmedir," dedi.
"Şimdi yakında başka bir kapı açılacak."

Emir'in kalbi sıkıştı.

"Yani... dönecek miyiz?"

**Balaban Bey bu soruya düz bir cevap vermedi.
Sadece şöyle dedi:**

"Her misafir, bir gün yoluna devam eder."

Bu cümle, vedanın sessiz haberi gibiydi. Elif'in gözleri doldu ama ağlamadı. Çünkü bazı anlar o kadar büyüktür ki insan ağlayamaz, sadece içine işler. O akşam çadıra dönerlerken ikisi de çok az konuştu. Ama aynı şeyi hissediyorlardı: Bir son yaklaşıyordu.

O gece rüzgâr farklı esti. Elif bunu daha ilk anda hissetti. Çadırın kumaşı alıştığından biraz daha farklı dalgalanıyor, dışarıdan gelen sesler sanki uzaktan değil de suyun içinden geliyor gibi duyuluyordu. Emir de uyandığı anda bunu hissetti.

"Elif de hissetti mi acaba?" dedi kendi kendine Emir dışarı doğru çıkarken.

Dışarı çıktıklarında ordugâh olağan görünüyordu. Ateşlerin külleri, nöbetçiler, yıldızlar... Ama havada çok hafif, neredeyse görünmeyen bir titreşim vardı. Sanki zaman ince bir perde gibi yeniden kıpırdamaya başlamıştı.

Biraz ileride Balaban Bey onları bekliyordu. Nasıl olur da geleceğini önceden bilir gibi orada duruyordu, çocuklar anlayamadı. Ama şaşırmadılar da. Çünkü artık bazı şeylerin açıklaması olmadan da doğru gelebileceğini öğrenmişlerdi.

"Vakit geldi," dedi Balaban Bey.

Elif'in boğazı düğümlendi.

"Gitmek istemiyorum," dedi farkında olmadan.

Balaban Bey ona şefkatle baktı.

"Bunu duymak güzel. Çünkü insan sevmeden öğrenemez. Ama burada kalmanız gerekmez. Buradan taşmanız gereken şey, gördüklerinizdir."

Emir bir adım öne çıktı.

"Peki, sizi bir daha göreceğiz miyiz?"

Balaban Bey gökyüzüne baktı.

"Belki rüzgârda. Belki bir taşın sessizliğinde. Belki de doğru bir sözün içinde."

Sonra çocukları ilk geldikleri yere, eski taş oyun ve mermer levhanın bulunduğu yere götürdü. Ama burası artık geçmişteki kale ile bugünkü ordugâhın arasındaki garip bir eşik gibiydi. Taşların çizgileri titriyor, hava hafifçe dalgalanıyordu. Mermer levhanın üzerindeki yazılar bu kez daha belirgindi. Elif harflere bakmaya çalıştı ama tam seçemedi. Yine de anlamını hissedebildi:

Kalple gelen, kalple döner.

90 Nuh Muaz Kapan

Rüzgâr birden yön değiştirdi. Taşların arasından tanıdık o uğultu yükselmeye başladı. Elif'in gözlerinden yaş süzüldü.

"Unutursak ne olacak?"

Balaban Bey'in sesi çok yakından ama aynı zamanda çok uzaktan geliyormuş gibiydi:

"Kalbe işleyen şey unutulmaz. Yalnız bazen derine iner."

Emir,

"Gerçek fetih..." dedi.

Balaban Bey onun sözünü tamamladı:

"Kalptedir."

Sonra ışık büyüdü.

Rüzgâr sertleşti.

Taşlar, gökyüzü, şehir, sesler... Hepsi birbirine karıştı.

Ve bir anda...

"Elif! Emir! Hadi çocuklar, grup toplanıyor!"

Gözlerini açtıklarında Balaban Bey Kalesi'ndeydiler.

92 Nuh Muaz Kapan

Aynı taş duvarlar... aynı sabah ışığı... uzakta aynı şehir manzarası...

Sanki hiç gitmemişlerdi. Ama ikisi de ayakta durmakta zorlandı. Çünkü kalpleri hâlâ başka bir zamandan dönüyordu. Öğretmenleri biraz uzaktan seslendi:

"Neredesiniz siz? Hepimiz aşağıya iniyorduk!" Emir etrafına baktı. Arkadaşlarının neşeli sesleri duyuluyordu. Her şey normaldi. Fazlasıyla normal. Elif yavaşça defterini açtı. İçinde büyük bir çınar ağacı çizimi vardı. Altında da şu cümle yazılıydı:

"Kalbinle fethedersen, zaman sana açılır."

Emir bunu görünce uzun süre sessiz kaldı. Sonra çok kısık bir sesle sordu:

"Gerçek miydi?"

Elif bu kez hemen cevap vermedi. Bursa'ya baktı. Taşlara baktı. Defterine baktı. Sonra usulca gülümsedi. "Bence," dedi, "artık bunun önemi yok." Çünkü bazı şeyler gerçekten yaşanır... Ama yalnızca gözle değil. Kalple...

GİZLİ GEÇİT

Balabanbey Kalesi ★

GİZLİ GEÇİT

Balabanbey Kalesi ★

Hayat
Çocuk